

منابع طبیعی پایدار

www.ketab.ir

مهندس روح اله سالار و دکتر حسن یحیی پور

منابع طبیعی پایدار

مهندس روح اله سالار، دکتر حسن یحیی پور

صفحه آرا: ک. محمدیان

طراح جلد: آرزو باروج

تعداد صفحه: ۱۴۸

چاپ اول، ۱۳۹۵

شماره: ۱۰۰۰

رده بندی دیویی: ۳۳۳/۷

رده بندی کنگره: ۱۳۹۵ ۸م ۲س/ HC۸۵

شماره کتاب شناسی ملی: ۴۲۰۱۶۵۵

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۷۱۸۹-۱۰-۶

قیمت: ۱۷۰۰۰ تومان

تماس با نویسنده: salar.rahg@yahoo.com

انتشارات عدن

نوشهر خ ۱۵ خرداد پاساژ ۱۵ خرداد طبقه دوم

تلفن: ۰۱۱۵۲۳۵۸۷۵۰ دورنگار: ۰۱۱۵۲۳۵۳۴۴۹

همراه: ۰۹۱۲۲۰۴۱۲۳۱

nashradan@gmail.com

مقدمه.....	۵	بهره‌برداری صحیح منابع طبیعی از دیدگاه	۴۲
فصل اول.....	۷	اسلام.....	۴۲
مقدمه.....	۷	اصول ناظر بر ضرورت پیروی از الگوهای درست	۴۲
تقسیم‌بندی منابع طبیعی.....	۸	بهره‌برداری.....	۴۲
اهمیت و فواید منابع طبیعی تجدیدشونده	۱۰	اصول ناظر بر ممنوعیت پیروی از الگوهای	۴۸
(جنگل‌ها و مراتع).....	۱۰	نادرست بهره‌برداری.....	۴۸
وابستگی حیات انسان به سلاک منابع طبیعی	۱۲	ساختار مالکیت و تأثیر آن بر منابع طبیعی.....	۵۱
وضعیت فعلی منابع طبیعی ایران.....	۱۲	عدالت بین نسلی در بهره‌برداری از	۵۳
نگاه کوتاه به ویژگی‌های کرانه دریای خزر.....	۱۴	منابع طبیعی.....	۵۳
منابع جنگلی و مرتعی ایران.....	۱۵	ضرورت رعایت عدالت بین نسلی در منابع طبیعی	۵۵
منابع طبیعی آب‌های ایران.....	۱۵	از دیدگاه اسلام.....	۵۵
اهمیت منابع طبیعی و.....	۱۸	فصل سوم.....	۵۹
انسان و طبیعت.....	۲۱	مقدمه.....	۵۹
چگونگی تخریب منابع طبیعی کشور.....	۲۴	بهره‌وری.....	۶۱
ترویج و آموزش فرهنگ منابع طبیعی و	۲۶	اصول مدیریت بهره‌وری.....	۶۳
زیست‌محیطی.....	۲۶	ضرورت بهره‌وری.....	۶۴
توانمندسازی برای حفاظت از محیط زیست و	۳۱	بررسی چالش‌های بهره‌وری در ایران.....	۶۵
منابع طبیعی.....	۳۱	نگاهی مختصر به مفهوم بهره‌وری در	۶۷
ابزارهای اقتصادی مدیریت و حفاظت از	۳۴	اسلام.....	۶۷
منابع طبیعی.....	۳۴	منابع طبیعی و چالش‌های پیشرو.....	۶۸
فصل دوم.....	۳۹	منابع طبیعی و توسعه پایدار.....	۷۰
مقدمه.....	۳۹	توسعه پایدار.....	۷۱
وضعیت کنونی استفاده از منابع در جهان.....	۴۰	محورهای اصلی توسعه پایدار.....	۷۸

دستیابی به توسعه پایدار منابع طبیعی.....	۸۰
رویکرد اکولوژیکی به مدیریت	
توسعه پایدار.....	۸۲
نقش آموزش و ترویج در توسعه پایدار	
منابع طبیعی.....	۸۳
حفاظت از منابع طبیعی ضرورت توسعه پایدار	
(رابطه بین توسعه پایدار و حفاظت	
منابع طبیعی).....	۸۵
تفاوت توسعه پایدار و توسعه اقتصادی در	
منابع طبیعی.....	۹۱
بهره‌وری سبز.....	۹۲
نگاهی مختصر به مفهوم توسعه پایدار در	
اسلام.....	۹۴
فصل چهارم.....	۹۹
مقدمه.....	۹۹
مفهوم مشارکت.....	۱۰۰
اهمیت و ضرورت مشارکت.....	۱۰۳
جایگاه مشارکت در توسعه پایدار.....	۱۰۶
نقش مشارکت جوامع محلی در مدیریت پایدار	
منابع طبیعی.....	۱۰۸
مبانی علمی مشارکت در مدیریت	
منابع طبیعی.....	۱۱۱

زمینه‌های مشارکت‌های مردمی در حفاظت از	
محیط زیست و منابع طبیعی.....	۱۱۳
انواع مشارکت در زمینه منابع طبیعی.....	۱۱۴
عوامل تأثیرگذار بر مشارکت مردمی در حفاظت	
از منابع طبیعی و محیط زیست.....	۱۱۴
بخشی از منافع مشارکت عمومی در منابع طبیعی	
موانع مشارکت مردم در طرح‌ها.....	۱۱۵
اهمیت و نقش مشارکت زنان در حفظ و دستیابی	
به توسعه پایدار منابع طبیعی.....	۱۱۶
راهبردهای جلب مشارکت زنان در حفظ	
منابع طبیعی.....	۱۱۹
نقش دولت در فرآیند مشارکت زنان در حفاظت	
از منابع طبیعی.....	۱۲۰
انواع مشارکت.....	۱۲۱
فصل پنجم.....	۱۲۵
مقدمه.....	۱۲۵
وضعیت بهره‌برداری جنگل و مراتع.....	۱۲۷
مشکلات و چالش‌های مدیریت	
منابع طبیعی.....	۱۳۱
ضرورت ارتباط ترویج و آموزش بهره‌برداران با	
توسعه منابع طبیعی.....	۱۳۷
راهکارهای برای حفاظت منابع طبیعی.....	۱۳۹
منابع.....	۱۴۵

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

حمد و سپاس خدا را که با نیروی عقل و دانش انسان را بر سایر مخلوقات برتری داد. او که در تمام مراحل زندگی ما یارم نمود و لحظه‌ای مرا به خود وانگذاشت.

هُوَ الَّذِي أَنْزَلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً لَكُمْ مِنْهُ شَرَابٌ وَمِنْهُ شَجَرٌ فِيهِ تُسِيمُونَ (۱۰) يُنْبِتُ لَكُمْ بِهِ الزَّرْعَ وَالزَّيْتُونَ وَالنَّخِيلَ وَالْأَعْنَابَ وَمِنْ كُلِّ الثَّمَرَاتِ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَةً لِقَوْمٍ يَتَفَكَّرُونَ (۱۱) وَسَخَّرَ لَكُمْ اللَّيْلَ وَالنَّهَارَ وَالشَّمْسَ وَالْقَمَرَ وَالْأَنْجُمُ مُسَخَّرَاتٌ بِأَمْرِهِ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِقَوْمٍ يُعْقِلُونَ (۱۲) وَمَا ذَرَأَ لَكُمْ فِي الْأَرْضِ مُخْتَلِفًا أَلْوَانُهُ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَةً لِقَوْمٍ يَذَّكَّرُونَ (۱۳).

(سوره نحل آیه ۱۰ الی ۱۳)

اوست خدایی که آب را از آسمان فرو فرستاد که از آن آب بیاشامید و درختان پرورش دهید و حیوانات خود را در مراتع بچرانید (۱۰) و هم زراعت‌های شما را از آن آب باران برهیند و درختان زیتون و خرما و انگور و از هرگونه محصول بپرورد و در این کار آیت و نشانه قدرت الهی برای اهل فکر پدیدار است (۱۱) و هم شب و روز و خورشید و ماه را برای شما مسخر ساخت و ماه و ستارگان را به فرمان خویش مسخر کرد و در این کار آیت و نشانه‌های قدرت خدا برای اهل خرد پدیدار است (۱۲) و در زمین آنچه را برای شما آفرید به انواع گوناگون و اشکال رنگارنگ درآورد و در این کار هم آیت و نشانه الهیت بر مردم هوشیار پدیدار است (۱۳).

بدون شک «طبیعت و منابع طبیعی» یکی از بزرگ‌ترین الطاف پروردگار برای بشر است. هرروز محققین در دنیا الزامات جدیدی را در خصوص حفظ و حراست از طبیعت و منابع

طبیعی به جهانیان ارائه می کنند. درعین حال تحولات دوره های اخیر در رشد فزاینده صنعتی شدن، بشر را به نوعی در مقابل طبیعت قرار داده است. در هیچ دوره ای از تاریخ به اندازه عصر حاضر با تخریب منابع طبیعی و طبیعت روبرو نبوده ایم. بحران جمعیت، فرایندهای جهانی شدن «مصرف گرایی» بشر را به بهره کشی بیش از حد و بهره برداری بی رویه از طبیعت سوق داده است. تخریب این منابع به حدی است که حیات بشر و بسیاری از جانداران کره خاکی را در معرض نابودی قرار داده است. در این میان لزوم ارائه یک دیدگاه نو در خصوص بقای پایدار، طبیعی و بازگشت نگاه احترام آمیز اجتناب ناپذیر است. بررسی دیدگاه مکاتب مادی و معنوی به طبیعت یکی از راه هایی است که می توان بشر را به آشتی با طبیعت، رفیق در این بین، اسلام به عنوان مترقی ترین و برترین دین الهی، ارزش و جایگاه ویرانی برای طبیعت قائل شده است. همچنین در این میان و به طور اخص، قرآن به عنوان کلام الهی با گارانتی پیامبر اکرم (ص) و رکن دین اسلام از منظرهای متفاوتی به طبیعت و منابع طبیعی پرداخته است. آگاهی از این دیدگاه که به عنوان یک وظیفه دینی و شرعی نیز برای تمام مسلمانان، اجزایی پیدا می کند، باعث می شود تا مسلمانان اهمیت و ارزش این منابع عظیم و خدادادی را بهتر درک کرده و در حفظ و حراست آن نهایت سعی و دقت را مبذول دارند.

در کتاب حاضر، تلاش شده مطالبی در مورد بهره برداری پایدار منابع طبیعی جمع آوری و بررسی (هرچند از دیدگاه قرآن نیز بررسی مختصری شد) شود. ضمن ارائه مفاهیم پایه و نظری، جنبه کاربردی برای خوانندگان محترم عرضه شود. این کتاب برآمده از مجموعه ای مقالات داخلی و خارجی است. سعی شده است مطالبی آورده شود که به دیدگاه نویسنده کتاب نزدیک باشد. امید است مجموع مطالب این کتاب بتواند برای کارشناسان محترم بخش اجرا و تحقیقات منابع طبیعی کشور مفید واقع شود. با توجه به اینکه اولین تجربه نویسندگان در این زمینه است، این مجموعه را بدون عیب و نقص نمی دانند و یادآوری اشکالات کتاب و ارائه دیدگاه های راهگشا و مؤثر خوانندگان و علاقه مندان برای نویسنده مغتنم است

مهندس روح اله سالار و مهندس حسن یحیی پور